

EL TEATRE CATALÀ

JOAN MARAGALL

Any I • Núm. 7
14 d'Abril 1912

Número extraordinari: **30 cènts.**

Segon folletí de 16 pàgines de **DON GONZALO O L'ORGULL DEL GEC**

EL TEATRE CATALÀ

ANY I 14 ABRIL 1912 NÚM. 7

Fot. Manetes

L'Emilia Baró
en « Nausica »

L'EMOCIÓ DEL COMENÇAR

EL TEATRE CATALÀ sent avui una profunda emoció al dedicar aquest número a la memòria del gran poeta Joan Maragall. Es una emoció difícil d'explicar. Difícil d'explicar perquè en els que redacten aquest periòdic hi batega una forta admiració per l'obra del meravellós poeta, i voldríem, d'acord amb ella, en l'encís admiratiu, fer-la reconèixer, de grat o per força, als que puguem ignorar-la, dedicant-li un número com pocs se n'hagin vist en aquesta i altres terres: un número ressonant i triomfador, en el qual s'hi poguessin llegir o entendre les veus de quants hagin tingut la ventura de conèixer o tractar de viu en viu el fort home que era el nostre poeta.

Mes com una tal i gran cosa no es possible realitzar-la així com així, i es córrer, per altra banda, el perill de malmetre en declamació lo que deu ser el modest i vehement homenatge, de bon grat ens donem a la senzillesa.

Llegidor: no't creguis pas que perquè sia silenciós i humil el nostre record, sia menys voluntariós i ardent el rastre sentimental deixat per en Joan Maragall en la nostra ànima, en les potencies totes d'uns joves que, si no altra cosa, volem ser jutjats per la nostra bona voluntat i sana intenció idealista.

Lo que en aquest número d'EL TEATRE CATALÀ's puga dir en llaor del *nostre Don Joan* es ben poc per lo que ell mereixia. Qui no hagi tingut el plaer de conversar-hi, mai sabrà com devenia en ell lo més tèrbol, claror, i tornava confiat i optimista el més atribulat i menys fàcil.

I es que en *Don Joan* s'havia fet involuntaria llei d'armonia lo menys complicat i lo més savi.

Era en Maragall com una mena de paternal adolescent que tot ho resolía en equilibri.

Fort varó, excelent ciutadà, flor de la

raça, en el seu cor hi brotava, impensadament i en tot instant, l'anhel d'infinitut. Això l'unia, sense voler, amb els més cànids i inverossímils entusiastes. Havia nascut pera agermanar. Podia en la vida real equivocar-se, però, fet a la sinceritat, gonflat el seu pit de la llum d'ideal no tenia perquè amagar mai son pensament. Tenia la sinceritat de l'enganyar-se, i no li sabia pas greu el confesar-sen. Era poeta, en fi! Era *Poeta!*

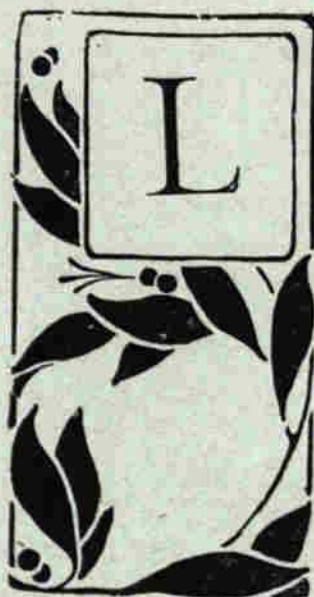
* * *

Per ben satisfet se donarà EL TEATRE CATALÀ si, mercès al ben modest record an en Joan Maragall que es aquest número, són més llegides, lluny de tot espectacle, les obres del poeta.

LA REDACCIÓ

□ □ □

AQUELLA RESPLENDOR

L'estiu passat, a montanya, me deia una joveneta, no sabent com explicar la simpatia per l'home la carn del qual ara plorem morta: «El senyor Maragall es d'aquelles persones (no sé si'm faré entendre), una d'aquelles persones *que tenen resplendor.*»

I sí, aqueixa *resplendor* era lo més evident de la seva humanitat, tot essent-ne lo més misteriós. Envoltava els seus gestes i paraules més senzills. Bastava que a l'ajeure-s sota uns arbres digués: «Quin benestar, Deu meu!» o que, senyalant amb el bastó un punt de l'espai, expliqués: «Per llà, darrera aquella montanyeta rossa, deu caure Sant Joan de les Abadeses. Me recordo que la última vegada que hi vaig estar...» I aquí un incident, un no-res, dit tant naturalment... però ple d'aquella *resplendor*, com ne deia la joveneta.

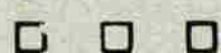
Us feia l'efecte de que aquell senyor tant senzill creés de nou, descobrís, els estats d'ànima, o els llocs que assenyalava amb la seva paraula o amb el seu bastó...

Si en aquells moments us l'haguessin tret del costat, hauria estat al vostre ànim lo que als ulls una tenebra sobtada.

I pera que'ls gestes i les paraules de cada dia, dits amb naturalitat per un home gens vistós, ni de maneres sabies, us encomanessin una tal claretat, un tal benestar, be deù ser que adins d'ell hi havia una guspira del foc diví.

Amb quin seny deia la joveneta que l'home *tenia resplendor*. I d'una llei tal ne tenia que, ell mort, per anys i anys ne quedarà a la terra, Deu sia lloat. Però, i aquell braç que assenyalava, i aquell cos que s'ajeia dolçament, i aquella paraula, creadora en lo més senzill, per què ens els haveu tret del davant tant aviat, Senyor?

JOSEP LLEONART

UN ARTICLE DEL MESTRE

ÀNIMA CATALANA

L'ànima d'un poble es l'ànima universal que brolla al través d'un terrer. L'ànima catalana es pirenaica - mediterrània: els aspres Pireneus descendeixen en oneig de pedra, apaivagant-se a mesura que s'acosten a la dolça mar llatina, d'horitzont clar: en l'horitzont de la mar hi ha claretats d'Italia, de Grecia. L'ànima catalana es aspra i clara.

La terra catalana es dura, però agraïda: així els seus fills aprenen de treballar-la per necessitat, i són estimulats per la recompensa: estan acostumats al triomf pel treball. Així el seu treball es alegre; treballen cantant, i treballant i cantant baixen a la mar, que'ls atreu amb la prometença de nous triomfs i l'eco de nous cants. Així els catalans són, ensems, sorruts i expansius, perquè estimen la terra i la mar; i hàbils pera enriquir el producte de la terra propia i lo que la mar els porta de les aigües, i no saben servir ni manar, perquè tots se senten iguals pera'l triomf pel tre-

ball directe; i cada hu se sent lliure i sent lliures els demés, i orgullosos de la seva llibertat, i tant gelosos d'ella, que àdhuc per l'organització social, repugnen cedir-la, perquè creient bastar-se a sí mateix cada un d'ells, no la senten necessaria. Satisfan mellor la seva sociabilitat ont menys lligats se senten per ella. Dins de cada català hi ha un anarquista.

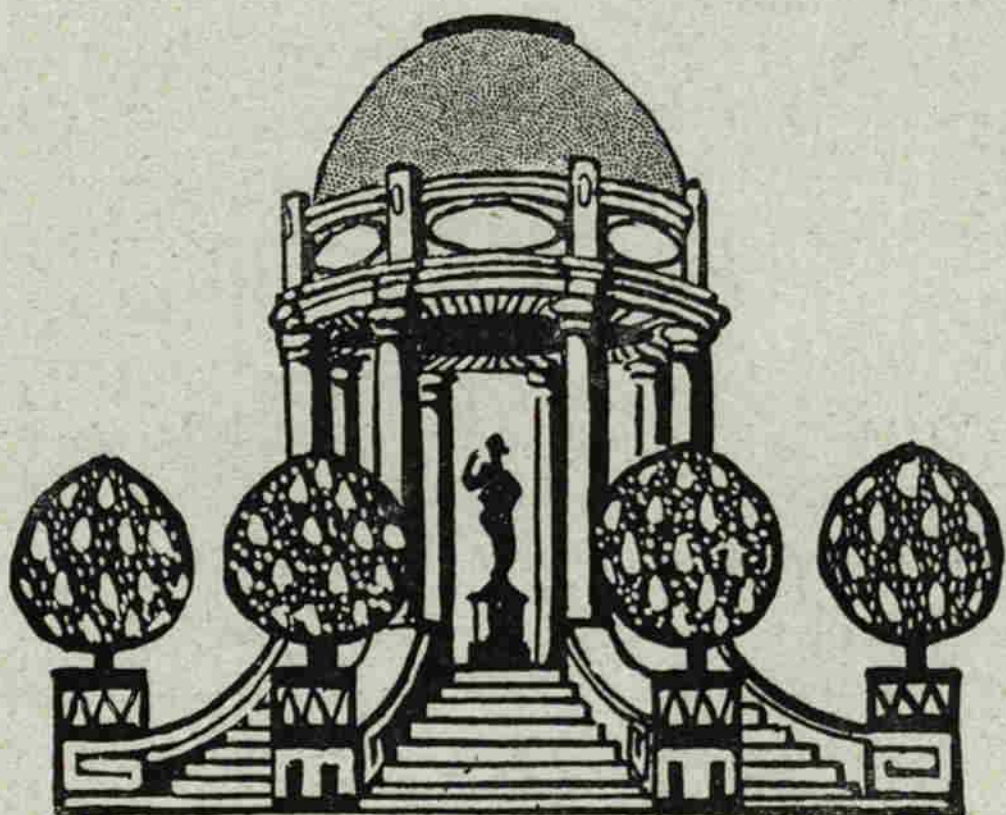
Són treballadors esperançats, i per això poc contemplatius: si descansant miren al cel, veuen en el cell un bell descans extès sobre'l treball de la terra, i no solen preguntar què hi ha més enllà de les estrelles: confien en eix quelcom bo que resplendeix clarament en la terra com en el cel, i l'aimen en proporció del benestar íntim que'ls procura; els agrada comprendre fins ont poden comprendre clarament, però lo incomprendible no'ls atormenta: no són ambiciosos de lo absolut. Solen riure-s de lo que no entenen.

El català sent la seva ànima, però no sent el pes de la seva ànima: i per això li interessa més la seva historia que la seva filosofia, i estima la seva llengua més encara que la seva historia. De les arts, frueix, per damunt de totes, de la música i del teatre, perquè són directes, i en elles no hi cab engany.

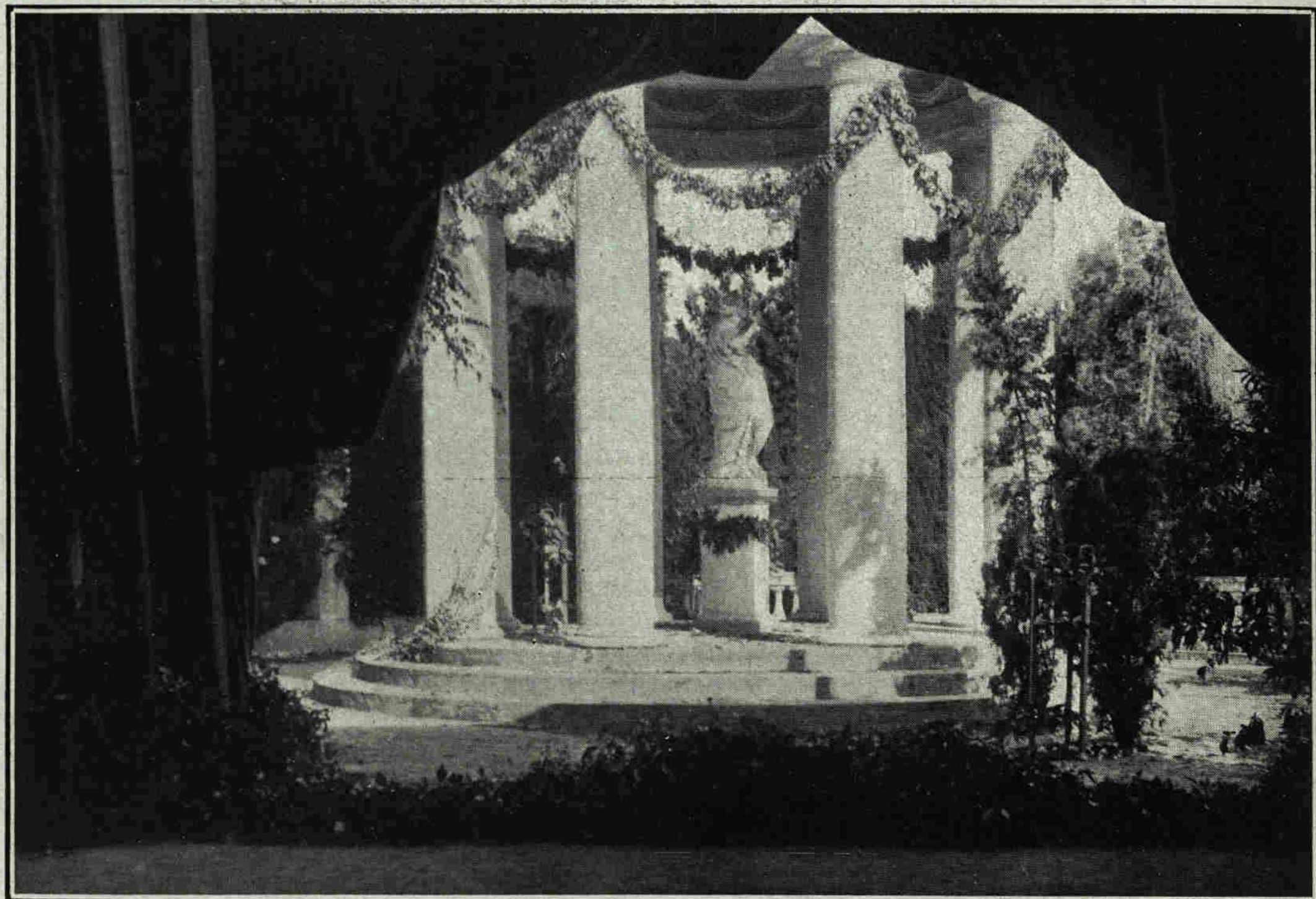
En tot es franc, i vol franquesa. Es prompte en els seus afectes, no els extrema: ni traïdor ni martre. El seu amor més constant es el de la seva llibertat. L'ha apresada de la mar i dels cims de les montanyes.

Heusaquí l'ànima catalana: llibertat.

JOAN MARAGALL

"IFIGENIA A TAURIDA" ALS JARDINS DEL LABERINTE

L'escenari

EL 10 d'Octubre de 1898, a les dues de la tarda, se celebrà la tercera sessió del Teatre Intim, l'obra magna de l'Adrià Gual, als Jardins del Laberinte, del senyor Marquès d'Alfarras. L'anunci d'aquesta festa, en la qual s'havia de representar sota'l temple grec, a l'aire lliure, la gran tragedia de Gœthe *Ifigenia a Taurida*, traduïda per en Maragall, despertà un interès extraordinari entre la gent que a Barcelona té alguna significació en lletres, en arts o simplement en diners. I les invitacions anaven buscades, i tothom parlava de l'anada al Laberinte, presumint l'espectacle de la més forta sensació artística.

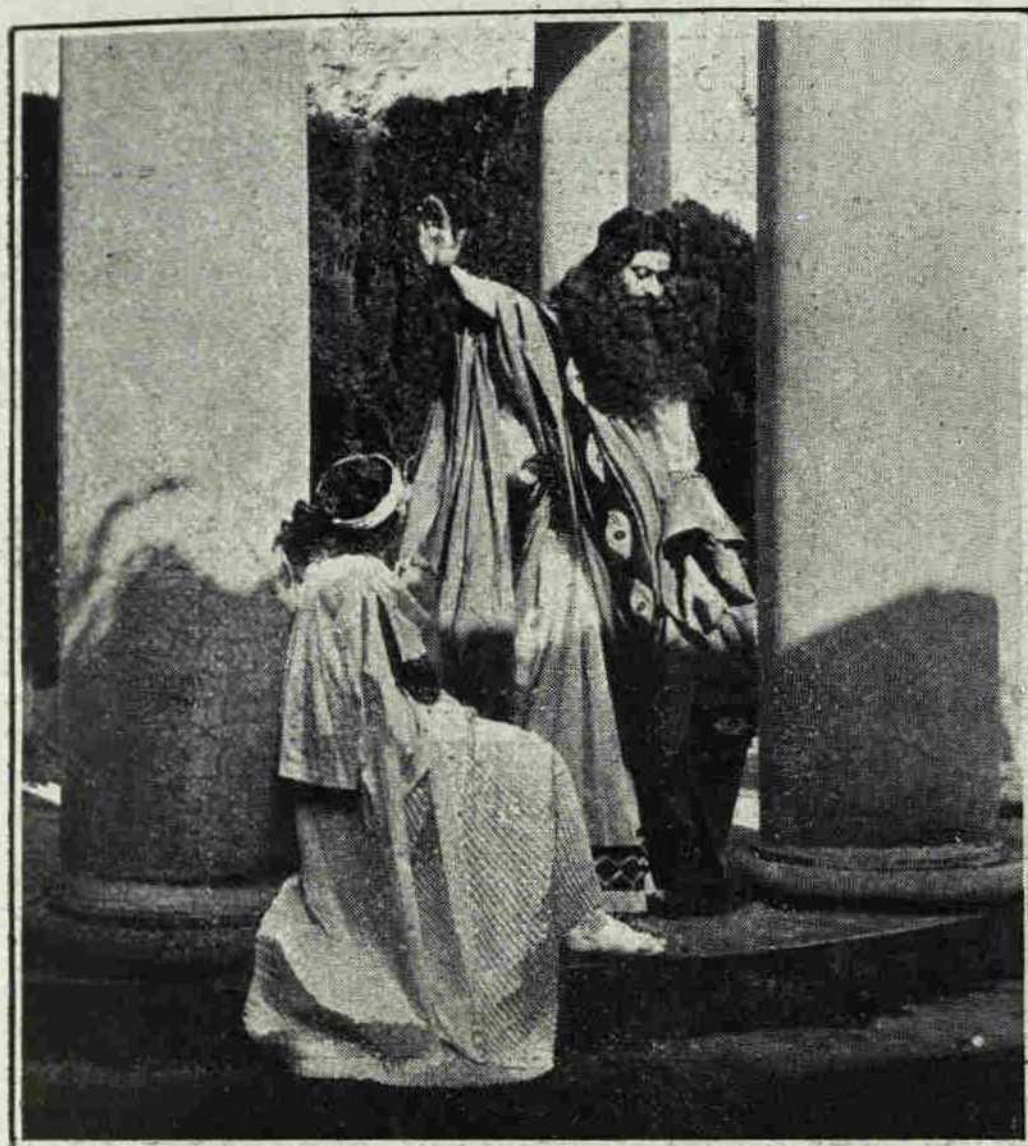
Així fou, en efecte. L'interpretació d'*Ifigenia*, a càrrec de la Clotilde Domus, aquella notable actriu perduda pera l'escena catalana quan més esplendor podia donar-li, acompanyada dels senyors Gual, Giménez, Pujol i Brull i Vilaregut, fou un succés d'aquells que's recorden amb emoció. El públic, que semblava, al començ, que havia anat a la festa amb l'aire de qui va a un aplec, acabà impressionat tant vivament per la bellesa de l'espectacle, que al final tothom s'havia aixecat dret, tributant als organitzadors de l'artística festa una ovació sorollosa.

Les fotografies que publiquem donen una petita idea de la bellesa d'aquella tarda. Emprò queda l'obra del poeta, els versos que dringaren al redós de les columnes, acompanyats de cants d'aucells en plena tarda. I l'obra era lo més important de la festa. La seva majestat queda reflexada en el troç que publiquem a continuació:

ESCENA QUINTA

IFIGENIA

Oh, sí, dec fer-ho, salvant del gran perill la nostra casa.
Prò la sort meva's va tornant més trista.
Com salvar l'esperança silenciosa
que amb tant d'amor dintre del cor nodria?
No ha passat pas del tot la gran condemna?
I no's tornarà a alçar la raça nostra
amb una gran benedicció? Tot passa:
els millors goigs i forces de la vida
tenen un fi i el mal no ha de tenir-lo?
Així, doncs, era en và que jo esperava,
allunyada dels meus i de llurs culpes,
podê amb cor pur i mans ben ignocentes
redimí un jorn nostre pairal recinte!
Que tot just el germà troba en mos braços
salut meravellosa a l'insania,
i tot just el vaixell que jo anhelava
ve per dur-me an el port patern, ja'm posa

Ifigenia, Srta. Domus. — El rei, Sr. Giménez

sorda necessitat càrrega doble:
la de robar l'imatge venerada,
la de fugir traidorament de l'home
al qui dec de tant temps la pau, la vida.
Ai! no voldria que en mon cor a l'últim
la mala voluntat fos arrelada
dels vells Titans. Olímpics, feu que l'odi
contra vosaltres, en mon pit tant tendre
no clavi també l'urpa! Oh deus, salveu-me
salvant la vostra imatge en la meva ànima!
Sembla-m tornâ a sentir la cançó antiga
que tant plavia-m de tenî oblidada,
la que van entonar les Parques tristes
quan Tàntalus caigué del daurat trono.
Elles compadeixien l'amic noble

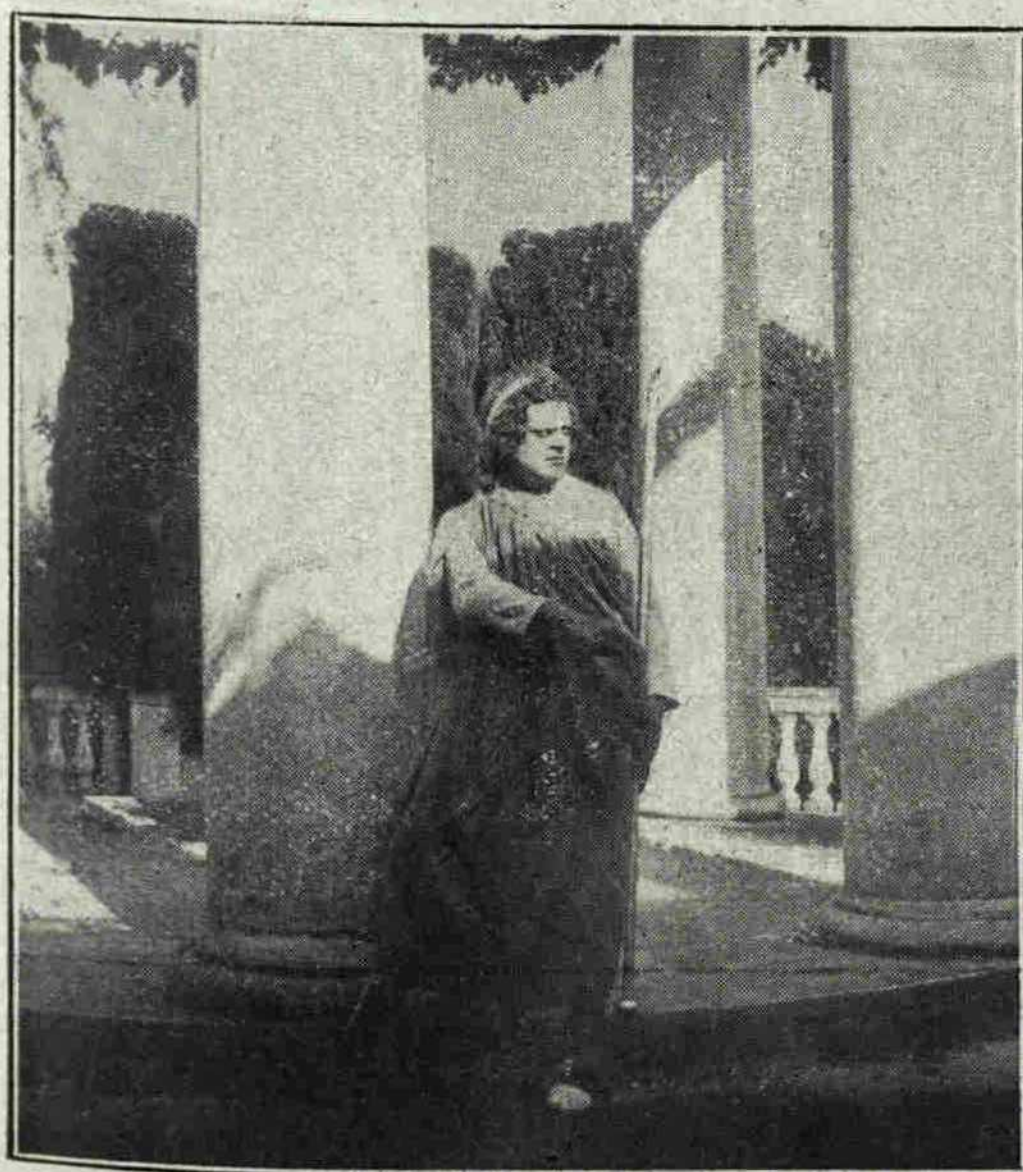

[Pílates, Sr. Gual. — Orestes, Sr. Pujol i Brull

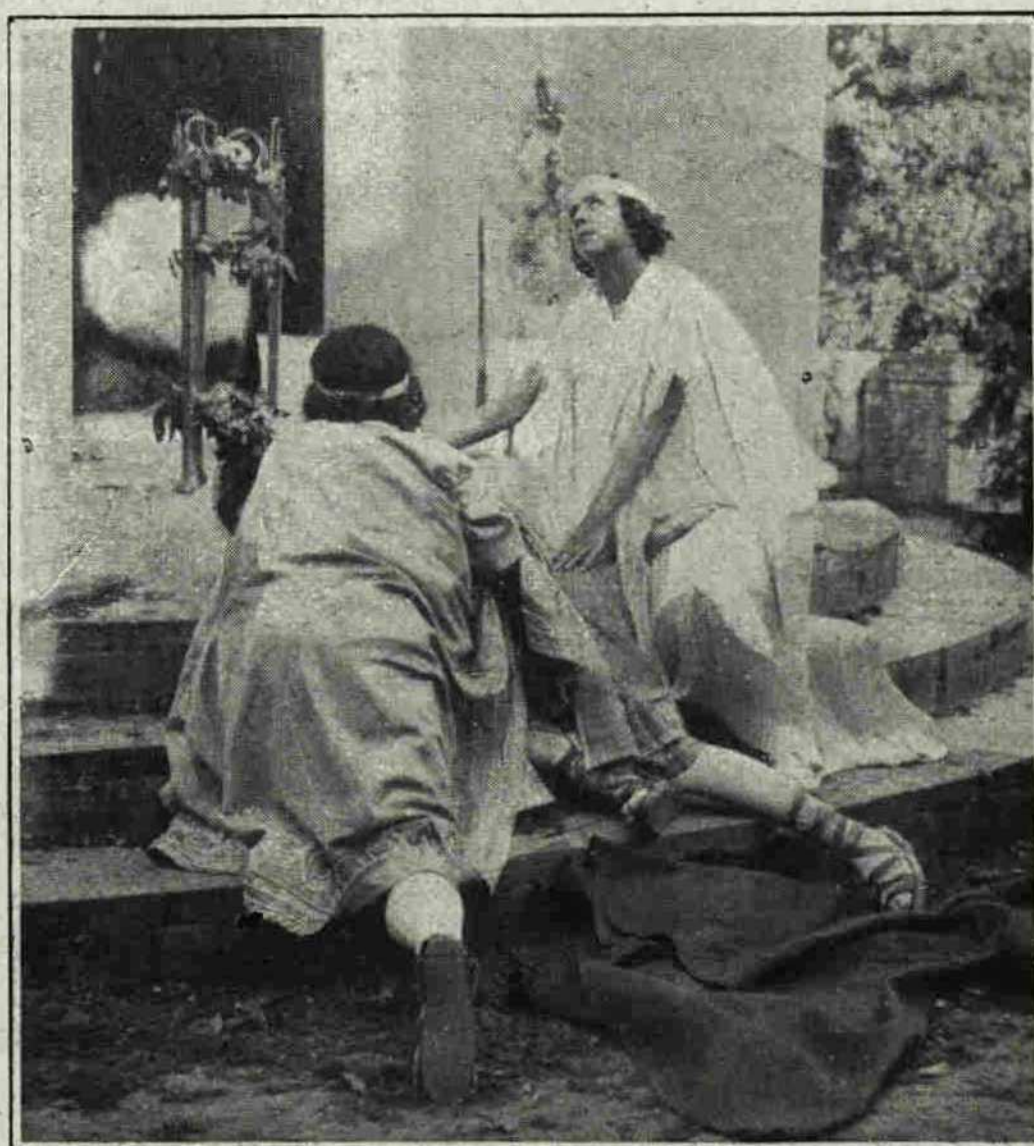
plenes d'horror; llur cant feia basarda:
a mi i als germanets, en l'infantesa
la dida ens el cantava. Com l'oïem!

Als deus temeu sempre,
vosaltres humans,
que ells tenen l'imperi
en llurs mans eternes
i en fan lo que'n volen.

Molt més ha de teme-ls
qui ells posen més alt!
Entre esculls i núvols
hi ha tronos de rengle
i taules daurades.

Arkas, Sr. Vilaregut

Pílates, Orestes i Ifigenia

Si els hostes desplauen,
amb gran vilipendi
cauran desseguida
en la nit profunda;
i enmitg les tenebres
en va esperarien
cap altra justícia.

Prò els deus permaneixen
en festes eternes
entorn de les taules:
damunt de les serres
enlaire i enlaire
van sempre i els volta
com boira lleugera
de sant sacrifici
l'halè dels que penen.

Aparten la vista
tant beneïdora
de tota una raça;
tant sols per no veure,
en fills que rebroten,
l'avial fesomia
del que ans estimaren
parlà-ls tota muda.

Tal canten les Parques,
i en la presó negra
de lluny les escolta,
penant allí dintre,
el vell d'una raça:
dels fills se recorda
i branda la testa.

“LA MARGUERIDETA”, ESCENES DEL “FAUST” DRAMA D'EN MARAGALL, ESTRENAT AL TEATRE DE LES ARTS

EN les vetllades que'l Teatre Íntim donà al de les Arts, avui desaparegut, l'hivern del 1903 al 1904, s'estrenà *La Marguerideta*, drama en tres actes escrit davant escenes del *Faust*, de Goethe, que en Maragall volgué fer conèixer en llengua catalana, modernitzant-lo, «com si passés avui i aquí, perquè, en realitat, passa per tot i sempre», com diu l'immortal autor de *Les disperses* en el pròleg posat en l'edició d'aquella obra. *La Marguerideta* obtingué força èxit i fou molt discutida. Els gra-

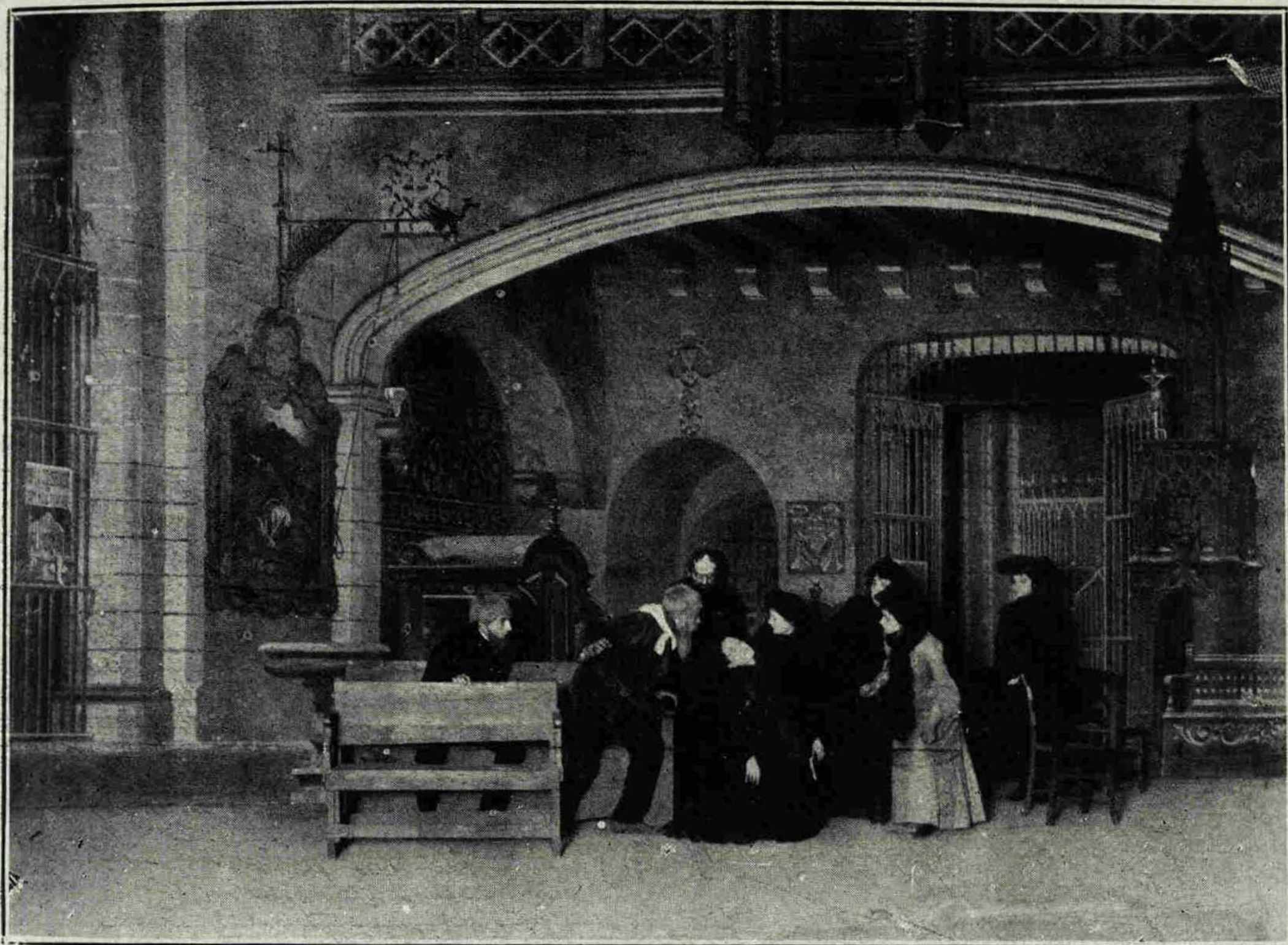
vats que acompanyen aquestes ratlles reproduïxen dos quadros de la mateixa, i pel fragment que insertem en la plana següent pot veure-s el caràcter especialíssim d'aquesta obra, única en el nostre Teatre.

La seva estrena tingué lloc el 16 de Novembre, i en la seva representació, que fou dirigida per l'Adrià Gual, hi prengueren part els senyors Cunill, Giménez, Alizanda i Marxuach, i les senyores Ferrer, Cardaldas i Cazorla, a més de gran nombre de secundaris.

Escena final del quadro sisé

Fot. Banús

Escena final del quadro seté de «La Marguerideta»

Fot. Banús

QUADRO SETÈ

EL MAL ESPERIT

Quina altra cosa que era, Marguerida,
llavors que tu, encar plena d'ignocència,
t'acostaves aquí a tes devocions;
i en aquell xiquet llibre d'anà a missa,
mitg per joguina i mitg per reverència,
confegies oracions.

Marguerida! Estas distreta
perquè a dintre del teu cor
hi ha una grossa malifeta.
Pregues per l'ànima de ta mare, morta
de tanta pena com li has fet passar?
I de qui es la sang que hi ha al llindar
de la teva porta?
Què es això que se't mou en les entranyes,
anunci dolorós
de quelcom que ja neix anguniós?

MARGUERIDETA

Ai, ai! Deu meu! Els pensaments me maten!

CHOR

Dies iræ, dies illa, solvet sæclum in favilla.
(Toca l'orgue.)

EL MAL ESPERIT

L'ira de Deu ve, — les trompetes sonen,
les tombes tremolen — i el teu cor també.
El teu cor s'aixeca — de la pau de mort
per anà a les flames, — a un patir més fort.

MARGUERIDETA

Jo no sé què'm passa, — el cor sem desfà...
Aquests cants m'ofeguen..... — Me'n voldria
[anà.

CHOR

*Iudex ergo cum sedebit
Quidquid latet apparebit
Nil inultum remanebit.*

(Toca l'orgue.)

MARGUERIDETA

Ai! Aquestes voltes... aquests pilans... ai!
m'estrenyen... m'ofeguen... Aire, aire, espai!

EL MAL ESPERIT

No demanis aire,
amaga-t aquí,
ja que la gran culpa
no's pot escondir.
Aire, llum, vols dû?
Ai! Pobre de tu!

CHOR

*Quid sum miser tunc dicturus
Quem patronum rogaturus,
Cum vix justus sit securus?*

EL MAL ESPERIT

Tots els sants i santes
s'aparten de tu.
Les mans t'enretiren,
amb horror, els purs.
Ai! Pobre de tu!

CHOR

Quid sum miser tunc dicturus?

MARGUERIDETA

(a una dòna del seu costat)
Escolti... Ai!... Assistència!

(Cau en basca.)

DISSABTE DE GLORIA

L'ESTRENA DE "NAUSICA"

EL TRIOMF DE LA PARAULA SOBRE LA MORT

CONFERENCIA LLEGIDA EN L'ESTRENA DE «NAUSICA», ESCRITA PER L'EUGENI D'ORS

Eugeni d'Ors

QUESTA es una nit sagrada, ciutadans, i prou val la seva bellesa el dolor d'haver-la viscuda. —Quan, el pols de la vida bat en la ciutat amb una febre tant heroica? Artista espaventós i magnífic, el destí ha volgut avui restaurar, en honor nostre, l'integritat de l'antic misteri tràgic, i nosaltres en sentim la terror en l'ànima tota i en el cor ennuat, en els ulls humits i en el front que crema, i fins el dessota de les ungles d'aquestes mans nostres, impacientes de donar-se a l'aplaudiment. Vetaquí, doncs, la tragedia nova, que ve a la llum, com les tragedies antigues, en l'ubriaguesa doble del culte dionísic: en la joia, beguda al brou de les veremes de Samos, i en el liri, xuclat amb l'asiàtica absenta; en el vi vermell,

que es la Paraula, i en la licor amarguíssima, que es la Mort.

Mes no's barregen ara aquests dos elements de crudel exultació, com eren barrejats en els fastes tèrbols de Corinthe i de Sicyona: ans s'encaren en pugna, i nosaltres en som vinguts a presenciar la simbòlica batalla. La Mort ens ha estat tant ferriament enemiga, que ja no sabríem gustar-ne, aquest cop, l'obscura voluptat. La Paraula la coneguèrem tant casta i armoniosa, que'ns esgarriaríem com d'un sacrilegi de mesclar-hi res de viciós o d'impur... Be la sabíeu tots la virtut suprema d'aquesta Paraula. Es aquella que un jorn, davant d'una civil companyia d'homes, ajuntats en Ateneu, se resà an ella mateixa, per ministeri d'una veu amada, d'una veueta trencada, trèmola i dolcíssima, un tal himne d'elogi, que, a la seva magia i conjur, tots la vegeren an ella com apareixia, viventa materialment, sots l'encarnació de donzel·la alada, perfecta de forma i corporietat, que semblava que no més calia estendre la mà pera sentir-ne la sanguinia calor: i com, despullant-se de tota vestidura d'engany, divinalment nua, se deturava un minut, tocant de peus a terra, abans d'ascendir aire enllà... Ella va envolar-se aleshores, i uns anys s'han consumit, i la veu trencada, tremolosa i dolcíssima, que estimavem tant, es, ai de nosaltres! callada per sempre. La Mort l'ha retuda, la Mort ens ha retut, i nosaltres restem encara baix l'imperi de sa poixança tenebrosa. Però, vetaquí: ara nosaltres ens reunim religiosament pera una gran cerimonia de purificació. Ara, els ciutadans de Barcelona se congreguen a la sala vasta d'un Teatre Nacional pera llançar un desmentiment frenètic a la cara de la Mort, pera sotmetre-la a la vida triomfanta, pera invocar l'alada donzella, i veure-la com descendeix de nou, com planta combat amb la poixança tenebrosa i la venç i l'humilia. Si aquell jorn d'Ateneu va esser la festa i ofici de la Paraula viva, avui es la festa i ofici de la Paraula immortal.

No altrament que nosaltres aquí, i pera contemplació de la mateixa mística lluita, un pur rite funerari de l'antiquíssima Persia ajuntava les gents del patriarca mort, a la terça tarda darrera el trespas, als volts del murat rodó cementiri, ont per tres jornades havia reposat el cos, descobert i nu, damunt una llosa alta, pera que'l beguessin vers les altures els raigs potentíssims del sol d'Iran. Diu que, mentrestant, erren entorn del pobre esperit, presoner encara de l'impuresa de la mort, els Genis del Mal, els immonds Devas. Vetaquí el Deva que's diu Ombra. Vetaquí el Deva que's diu Corrupció. Vetaquí el Deva que's diu Silenci. Vetaquí el Deva que's diu Oblit. El pobre esperit ne defalleix, i prou sent que les forces li manquen, quan ara li cal travessar el pont flac, al mitg del qual mostra sa boca sagnanta un monstre afrós... Però es aleshores quan el gran miracle de la redempció

s'acompleix. Invocada per les pregaries de tots els purs, dels parents i domèstics i veïns, dels que acompanyaren l'home just en la guerra o en la pàgesia, en l'oració santa o en el sacrifici del foc, i també de son ca fidel i de sa vaca benèvola, una càndida criatura baixa dels aires, una bella filla de la llum, forta, diu l'Avesta, «com un cos de quinze anys, alta, excelenta, alada, pura; com allò que hi hagi al món de més pur»; i somriu, de mitg del pont estant, a l'esperit que defallia. «—Qui ets tu, diu ell, qui ets tu, àngel diví, que així sembles venir en socors meu? Diria que per la cara't coneixia, no fos que sé que mai he vist res de tant formós!...» Ella que li fa, lentament, aquestes dolcíssimes paraules — i cada paraula brilla al sol així un diamant i canta com una música: «—Jo soc, amic, la teva filla i la teva mare. Jo soc la flor més alta de ton pensament i activitat. Soc la teva Paraula. Soc la viva Paraula que tu vas cultivar i ennoblir. Jo era bella. Tu m'has fet més bella. Vetaquí com ara resplendeixo, glorificada davant Deu...» I l'alada donzella avença vers l'esperit, que encara tremola; li gita tendrament els braços al coll, i així l'enlïaça i se l'endú i l'assenta, al mitg de l'Empiri, damunt un trono d'or, aont perennalment ella i ell són junts, ella i ell són una cosa mateixa... I la Mort ha reculat, vençuda i inútil. I els Devas immonds i la poixança de les tenebres s'han enfonsat de nou en el caos. Que l'ombra i la corrupció i l'oblit i el silenci no poden res, no podran res, contra la Paraula pura!

Quins lligams misteriosos, ciutadans, poden unir, a través els segles, aquesta ànima nostra adolescent amb la vella ànima irania? Per quins estranys camins aquell culte a la Paraula, que fou l'essencial religió dels pagesos-guerrers de la Persia, ha pogut aquí re florir dos cops: l'un, a la Catalunya del doscents, en la boca sabia i encesa de Ramon Llull; l'altre, en la Catalunya contemporània, en la boca del poeta elegit, que volia parlar com una criatura? Elevats camins filosòfics o baixos camins de magia negra; repetició de teories, o repetició d'exorcismes i sortilegis; evolució de la mística, o evolució de la càbala; alexandrinisme o gitaneria; no ho sabem. Un historiador de les idees, imbuït de ciència profana, ho esbrinarà, tal vegada, un jorn. Però nosaltres no trobaríem amb cap profana ciència la solemnitat litúrgica d'aquesta sagrada nit d'avui. Com les gents familiars de l'antic patriarca, acudim a un funeral heròic, al dia terç, d'ensà que emmudí la veu que amàrem, a veure el prodigi de com la Paraula que coneguèrem viva s'es tornat eterna; com, al mitg del pont místic, espera a l'esperit tremant del poeta, en l'instant del trànsit; com n'allunya l'ombra i la corrupció, el silenci i l'oblit, i l'assenta an ell, al mitg de l'Empiri, en l'alta cadira d'or; com el miracle de la redempció del Comte l'Arnau s'acompleix encara; pera que, si el Comte maleït fou salvat quan la seva cançó vingué a ésser cantada per una pastorel·la, al mitg d'una gran solitud, l'ànima del poeta sia també salvada, perquè, en aquesta nit solemni, Nausica, princesa del bon aculliment, canti la música sereníssima dels seus versos a la sala vasta d'un Teatre Nacional. Cada vers cantat serà talment un raig de llum i talment una llançada al ventre de l'ombra; cada noble cadència desarmarà d'una de ses armes la corrupció. Cada clara sílaba articulada romprà un grilló de l'obscur oblit; cada verb se desvetllarà del pàlid silenci, com una aucella aletejanta, i omplirà l'eternitat d'agitació i de veus... Les portes de l'Infern no prevaldran, no prevaldran contra Nausica! I aquesta serà la Victoria, la definitiva Victoria de la Paraula sobre la Mort.

Ciutadans, aquesta es la nit de Pascua, i es quan

les minyones, de la finestra estant, escolten com les caramelles passen pel carrer, i com se deturen a cantar, i com, del carrer a la finestra, puja la cançó. Però enguany la bona cançó no ve del carrer, sinó del mitg aire. Des d'a la vora de les estrelles la canta, transfigurada en apariencia de la filla d'un rei feaci, la Paraula santíssima d'un poeta mort... — Mes, ben prest, aquesta cançó serà també a la terra i's mesclarà, tota reial i tota humil alhora, a la ronda alegre dels cantadors populars... Aleshores la Nausica grega devindrà una altra minyona de la patria. La que haurem escoltat avui en una hora única, en un moment de vida intensa, divinitzada per l'ubriaguesa doble del misteri dionísic, se farà quotidiana, se farà casolana, s'asseurà vora'l foc de la llar i al banc de l'escola, i serà companyia de les donetes solitaries, al xoplug del sostre pairal, i dels homes valents en sos treballs i aventures de mar i terra. I la cantaran els vells a les festes, i la non-nonejaran les mares vora'ls breçols. Així el reialme de la Paraula, victoriosa de la Mort, no s'acabarà. I ella perpetuarà la seva obra de llum, mentres el nostre cel sia tant blau i les nostres montanyes tant reposades i serioses; mentres no s'esborri dels nostres cors el daler de poesia, ni de la nostra boca l'agror suavíssim del nostre parlar; mentres placia a l's donzelles, com a la princesa feacia, rentar al riu, amb els dos braços enfonsats dins l'aigua transparenta, i donar-se, amb les companyes armonioses, als gais deportes; mentres, a la costa, els portals de les cases blanques sien tant hospitalariament badats, i floreixin damunt el terrier roig, les pacífiques oliveres de plata; mentres dels ports parteixin cada dia els navilis a seguir, amb les veles desplegadas, les rutes del sol; mentres el Mediterrani, mar nostre, no obliidi el desvetllar-nos al clàssic record de cultures antigues; mentres les mateixes aures qui gronxaren, en els dies clars, els llorers helènics, juguin, despertes i picantes, damunt el cos en flor de la dolça Catalunya.

En Ramon Tor, llegint la conferencia de l'Ors

La primera «cuartilla» de *Nausica* ha restat inèdita fins ara. Nosaltres tenim l'orgull de donar-la a conèixer. En ella'l Mestre posa tota la seva sentimentalitat i diu, com no més ell sabia dir-ho, perquè fou escrita la seva obra gloriosa... Parla'l poeta :

ANNO MCMVIII

CALDES D'ESTRAC

Dia quint de Juliol, a mitja tarda.
Cel pur, aire suau, mar plana i dolça.
El sol brilla per tot, els aucells canten,
i s'ouen veus infants en la marina
i allà dalt les campanes del diumenge.

Jo, en memoria d'aquella princeseta
que, amb fresques mans i de bon cor, a Ulisses
del desitjat retorn obrí la via —
potser no sens recança — vull retreure
els mots divins d'Homer en un teatre
per refrescar-m'hi el cor en sos meandres
i ferme nou lo vell. I en dec l'idea
al poeta més gran de l'Alemanya.

Aixís tal volta enamorat intenta
un constructor de l'immortal bellesa
d'antic palau fer-ne una estada nova
pera hostatjar-hi el seu amor per sempre.

JOAN MARAGALL

LA TRAGEDIA

TOTS ne guardarem dolç record de la memorable vetllada del dissabte de Gloria, en el Teatre de Catalunya. Serà un orgull pel dia de demà poder contar-ho i explicar el prodigi realitzat en aqueixa festa. Mirat segons com, l'acte que se celebrava

podia semblar tenir tot l'aire d'una commemoració necrològica, però el Verb immortal del poeta el convertia en Pasqua de Resurrecció. Tots hi assistírem contents i esperançats i posseïts de l'emoció de *viure* un d'aquells moments de plenitud, definitius i complets. Aquell aire de profecia, ponderat tant sovint per en Maragall, ens deia que la Bellesa, la pura, la pulcra, la serena, ens anava a besar dolçament, i tots els que tinguérem l'alta ventura de ser aquella nit en el Teatre Nacional obrírem totes les potencies pera recullir les inefables sensacions i la claror que duia a les nostres ànimes l'obra meravellosa del gran poeta.

En Maragall no morirà mai en nosaltres, perquè en

tota la seva producció no hi ha res d'artifici ni de rebuscat que pugui esser objecte de les frivolitats de la moda literaria. No era un poeta cerebral, en Maragall, i per això no tortura la nostra imaginació.

Ens parlava ingenuament, amb senzillesa, amb el llenguatge dels infants, i amb la paraula viva i noble's feia entenedor per tothom. En Maragall convertia en poesia tot lo que tocava, perquè *era* poeta, perquè no pretenia sorprendre-ns amb les seves

En Jaume Borrás en l'«Ulisses» (acte primer)

Fot. Amadeo

Decoració del primer acte de « Nausica » : Bocet del Sr. Junyent

obres, sinó que se'ns mostrava tal com era, comunicant-nos la seva expressió com llum que's projecta d'ànima a ànima, establint una íntima relació espiritual entre ell i nosaltres.

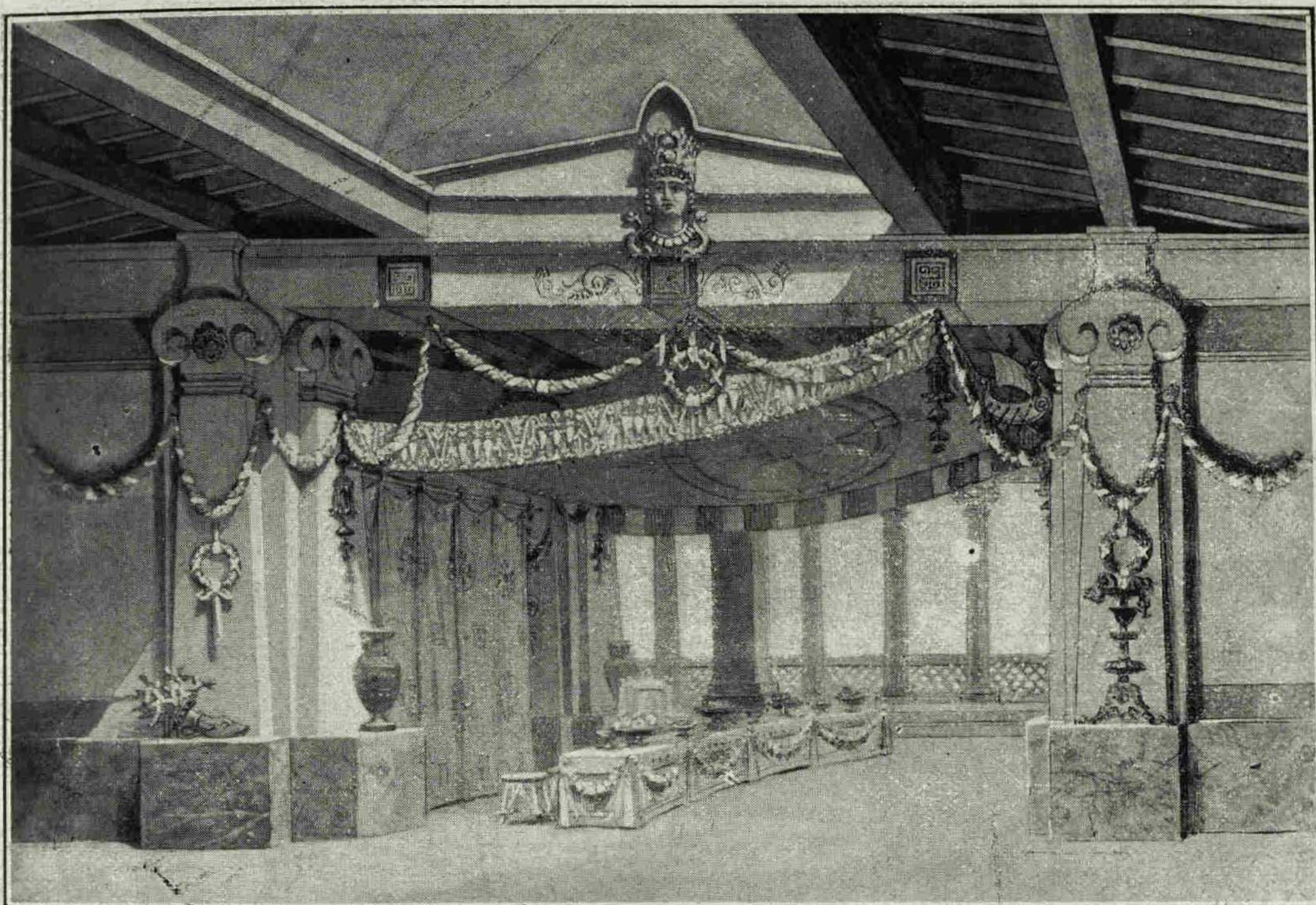
Nausica es obra d'incomparable bellesa, que avalorarà com a ric joiell el tresor literari de Catalunya i viurà eternalment com l'immortal *Odissea*, d'Homer, que l'ha inspirada.

No hi ha, en la tragedia d'en Maragall, sotragades ni violències passionals, ni sorpreses i efectes escènics; en ella tot es plaent i senzill: res de frases llampantes amb brillantor d'oripell, res de versos altisonants i esculpits a martellades sobre sílex. El drama hi es, però íntim, suau. El pas d'Ulises ens emociona, i el dol sense esperança de l'infortunada Nausica, qual secret amor per l'hèroe no té possible correspondència, ens commou.

Nausica té una plasticitat meravellosa i un llenguatge fresc i agradable, ric en imatges, però natural sempre. Té el blau del nostre cel, la dolça calma de la mar llatina, la ponderada euriitmia de l'arquitectura grega, l'ingenuïtat de les pastorals

de Longus i la serena harmonia dels adagis de Beethoven.

A mida que les escenes anaven desgranant-se i la nostra ànima s'entregava, subjugada, a l'admiració de l'obra perfecta d'en Joan Maragall, crèiem amb devota fe en *La victoria de la Paraula sobre la Mort*, del parlament de l'Eugeni d'Ors, i ens venia a l'imaginació lo que deia en Landriot, de que recordava haver tingut la sort d'escoltar l'encís de la paraula de persones qual esperit era semblant a un temple, ont s'aixecaven les veritats a manera de grandioses i belles escultures. Allavors s'apoderava d'ell un sentiment de veneració, barrejat de sorpresa i de santa curiositat. A mida que la música de la paraula durava, li semblava veure aixecar-se marmories columnes d'una suprema esveltesa, i noves estatuës de noble bellesa i gracia, que pujaven a un pedestal una darrera l'altra; allavors les comparava en conjunt, i les veia tallades totes amb el mateix cisell; cada una d'elles era una obra acabada, i juntes venien a constituir a manera d'un preuat museu, i allavors li venia al pensament l'idea de que quan el sabi o el poeta

Decoració de l'acte segon : Bocet den Maurici Vilumara

parla, obre la seva ànima com un temple.

perquè pressent que aquell desconegut, el
nàufreg sens ventura, es aquell hèroe dels
seus amors. Hospitalaria i noble, convida

* * *

S'aixeca el telò. Prop de la mar i a la vora d'un riu. Es un hermós dematí de primavera, i la princesa Nausica i les seves donzelles, després de rentar la roba al riu i d'estendre-la, s'entreguen a un agradable deport, i joguinegen alegrement, amb la franca rialla de la joventut. Queda un moment sola Nausica, i en la solitud evoca el nom ignorat de l'hèroe dels seus somnis i de tots els seus pensaments i ilusions. Tornen les donzelles esgarriades, i, amb el terror reflexat en els seus rostres, expliquen a Nausica que la mar ha llançat a la platja un home, o un monstre, que això ben be no ho saben; temeroses corren a contar-ho a la princesa, descrivint el nàufreg, com si fos una cosa espaventable. No s'immuta ni perd la serenitat Nausica, i's presenta Ulises, l'hèroe, fort i hermós, envolcallat en un mantell blanc, i la seva figura omple l'escena amb l'evocació de l'homèrica grandesa de l'*Odissea*. Allavors Nausica se sent torbada, no pel temor, sinó

Maurici Vilumara

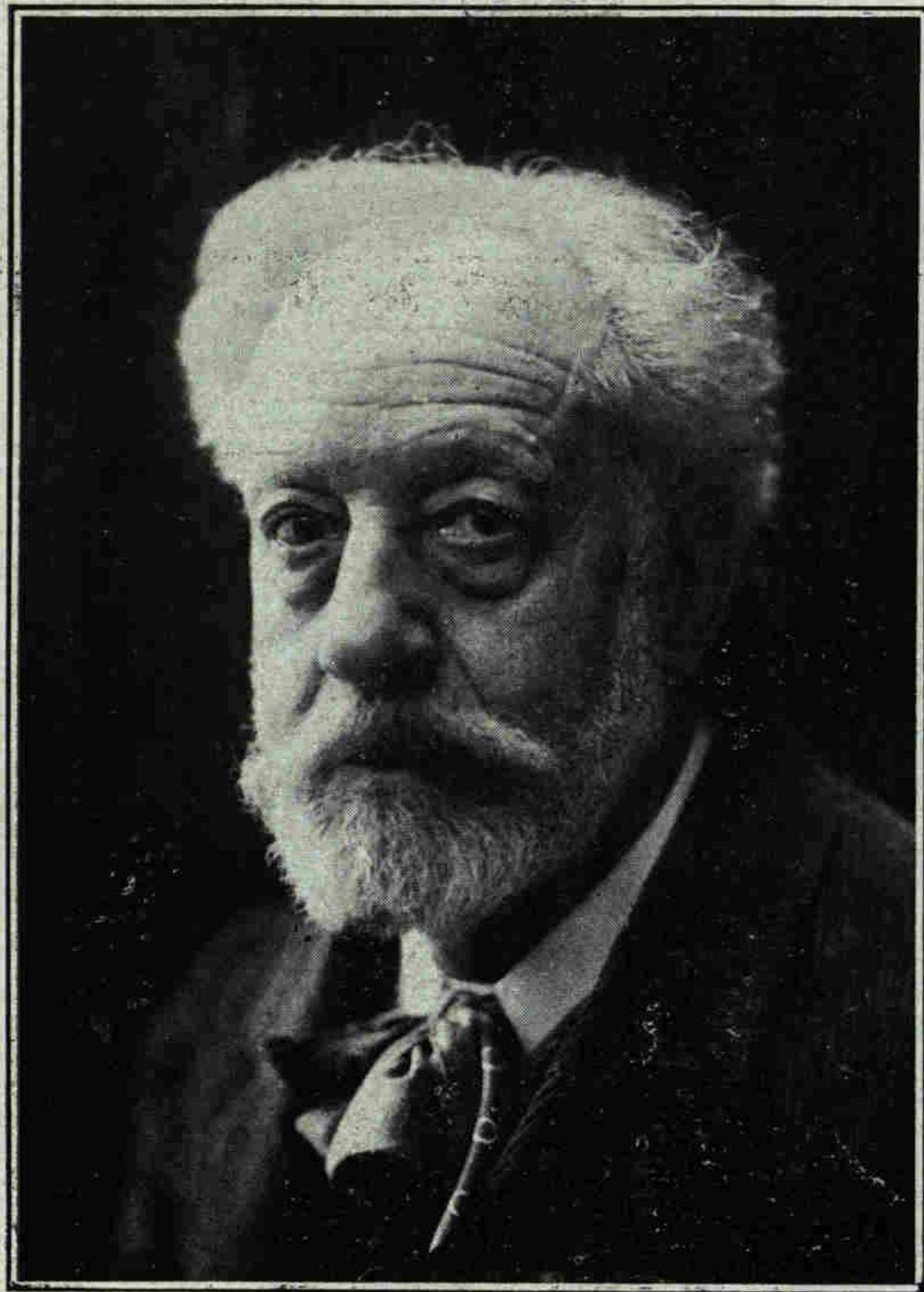
Fot. Manetes

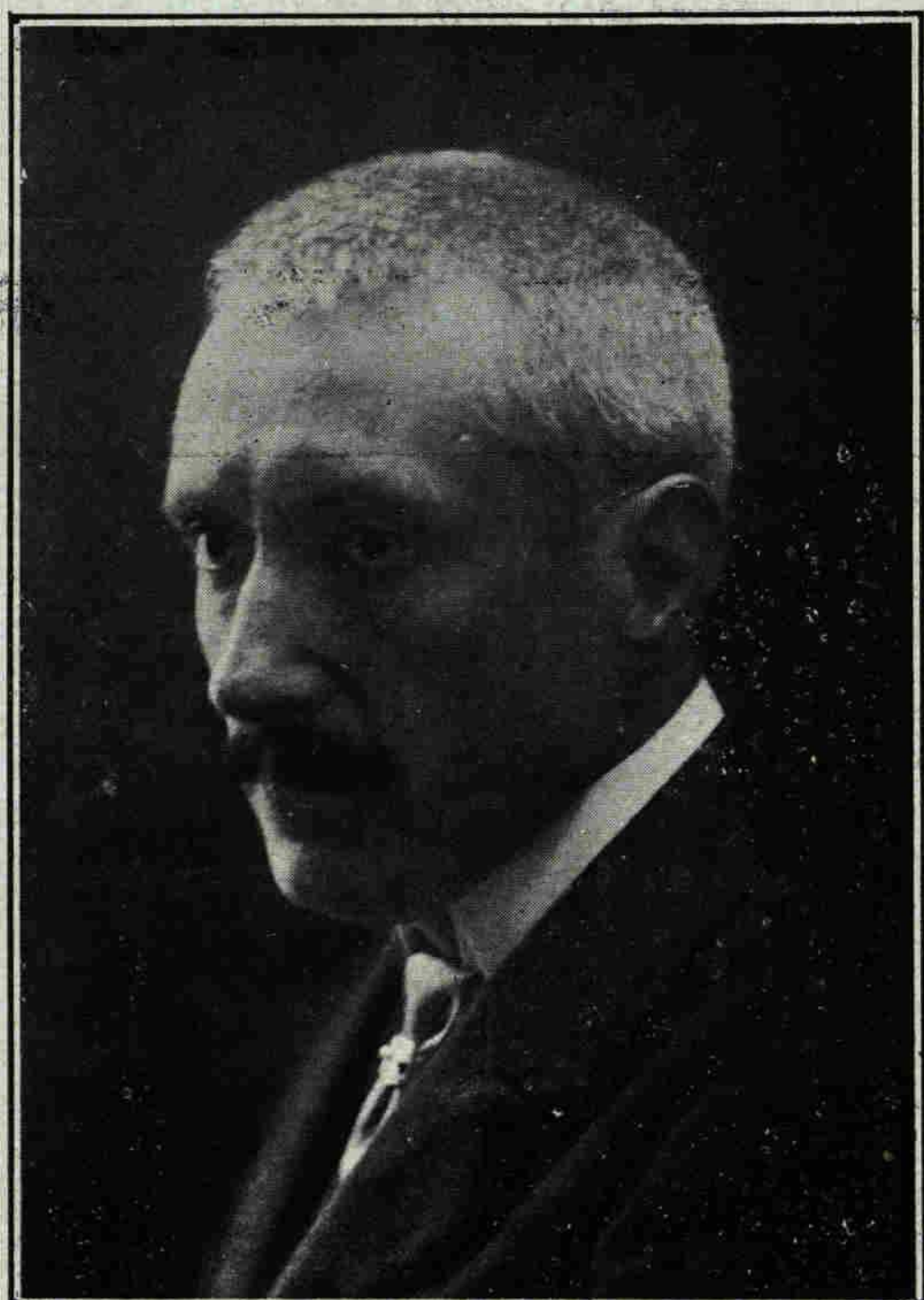
Decoració del tercer acte de « Nausica » : Bocet dels senyors Moragas i Alarma

a Ulises a que l'acompanyi a presència dels seus pares, els quals li donaran aculliment i medis pera retornar a la seva patria.

El segon acte ens fa entrar en l'interior del palau reial, ont el rei i els seus cortisans s'asseuen davant una ben parada taula.

Miquel Moragas

Salvador Alarma

Fots. Manetes

Els servents, a l'entrar, esperen ordres. Al fons, un atleta, habillat amb brillant armadura, destaca la seva figura sobre del cel de la tarda, que s'ovira a través de la columnata. Entra la reina amb el gentil acompanyament de les dames. La presencia del foraster es acullida primer amb rezel, que's torna en franca simpatia al saber que's tractava d'Ulises, el rei d'Itaca, el vencedor de Troia, quals gestes havia cantat ja Dai-

Ulises, Sr. Borrás (acte segon) Fot. Amadeo

mon, el vell Aeda. Es indescriptible, difícil d'expressar, la sublimitat del conte dels fets de Troia i l'insuperable descripció que de les seves gestes fa Ulises. Nausica se sent cada cop més enamorada d'aquell home extraordinari. L'hèroe conta les seves desventures, l'atzarosa vida que ha dut, se plany dels dolors que li han amargat l'existència, explica el seu pas per la demora de les sirenes, i quan baixa a l'infern a con-

El rei, Sr. Blanca

sultar l'oracle, que li profetitza, per fi, una bona estrella. La tarda mor, la fosca invadeix l'escena, i quan Ulises fa la narració la comitiva, una frenètica aclamació del

Deimó, Sr. Capdevila

Fots. Manetes

Mariner, Sr. Barbosa

del paorós viatge al tenebrós imperi de les ombres, el telò cau lentament.

Comença el tercer acte. Una nau retornarà Ulises a la seva patria, a l'anyorada Itaca, ont l'esperen l'amor de Penèlope, la seva muller, i els seus fills, i la consideració dels seus conciutadans. Neix el dia i Daimon, el cec poeta, entona un

inspirat cant al Sol que surt; la gentada omple de gom a gom els carrers; el moll està ple de marxants, pescadors i mariners. Ulises s'endú l'estima i la voluntat del bon poble, que tan excelent acollida li ha donat. Nausica espera el pas de l'hèroe amb el cor llatzerat; amb ell se'n van les il·lusions més cares de la seva vida. Passa poble saluda la despedida d'Ulises, mentre les llàgrimes omplen els ulls de Nausica, i surt l'hèroe ràpidament, depressa, el cap tapat amb el mantell pera que no'l vegin plorar; sona un toc de clarí, se renoven les aclamacions, i el teló cau, mentre el rapsoda, dalt de la terrassa del palau reial, canta l'odissea i les gestes d'Ulises.

Eurimedon, Sr. Bardem

L'INTERPRETACIÓ

La presentació i interpretació que han correspost a *Nausica* son dignes de totes les alabances. Poques obres mereixen actualment, per part de les empreses, la cura amb que ha estat posada aquesta.

L'Oleguer Junyent ha pintat pera'l primer acte una decoració plena de frescor, alegre, més que notable de perspectiva.

Pera'l segon acte en Maurici Vilumara ens ha donat un d'aquells interiors que no més ell sab compondre. Ambient, perspectiva, art...

I pera'l tercer, en Moragas i l'Alarma han arribat al més alt grau de perfecció en una

decoració plena de llum matinal, amb les muralles de la ciutat vistes d'escors en el primer terme, i amb el port al fons dreta i el palau reial al fons esquerra.

Feia temps que a Barcelona no s'havia vist en decorat una tant esplèndida manifestació, i el públic, comprenent-ho així, aplaudeix llargament aquestes tres meravelles d'art.

Els actors del Sindicat han donat a la tragèdia d'en Maragall una de les interpretacions que's fan memorables. La Baró, en la protagonista, se'ns manifestà en tot l'esplendor de les seves forces. Durant tota l'obra tingué moments felicíssims, però sobre tot en el segon acte durant la relació dels treballs d'Ulises, en que, amb un gest, amb una frase, sapigué comunicar al públic tots els sentiments que trasbalsen el cor de la donzella, i en les dues escenes del tercer acte, tant la primera amb el rapsoda, en la qual passa meravellosament per tota aquella gamma d'afectes que commouen a la protagonista, des de l'admiració i l'entusiasme per l'hèroe fins al defalliment i a la tristesa per la seva imminent partida, com en l'instant de la despedida, dita amb una delicadesa i emoció insuperables.

En Jaume Borràs ens ha sorprès en l'interpretació que dona a l'Ulises. I ens ha sorprès perquè sabent-lo dúctil, no'ns-e li creiem tant. Els versos que ell diu sonen armoniosos, diu

sense afectacions, i la seva figura noble adquireix relleu extraordinari. Ha demostrat estudiar conscientment l'ànima del personatge, i meravella el seu moviment de braços, rítmic i acompassat.

La Fremont, esplèndida de figura, d'actitut i de paraula. En Blanca, august i veement. En Capdevila, just, dient els versos meravellosament. En Barbosa, en un paper secundari, notable. I en Tor, en Bardem, en Galceran, en Martori, en Guixer, en Torres, la Verdier, la Mestres, la Persiva, la Buxadós — llàstima que imiti tant a la Xirgu — la Huguet, la Roldán, la Gumà, la Castejón, tothom, en fi, tothom demostrant que havia après l'obra amb afecte i havia estudiat amb dignitat.

En fi, un veritable dissabte de Gloria pera tots i pera tothom.

NAUSICA FRAGMENT DE L'ACTE TERCER

(El Rei, la Reina, Ulisses i acompanyament.)

EL REI

Poble feaci, els deus ahí'm portaren
a dintre casa, desvalgut, un hoste
que la tempesta llançà nu en la platja.
Es aquest. De son nom i sa niçaga
no'ns cal saber: es prou que sia home

La reina, Srta. Fremont

Dimant, Sr. Tor

Donzella, Srta. Persiva

Fots. Manet's

Dimantia, Srta. Mestres

i que'ns demani assistiment, i vulla
tornâ a la patria, a cadascú tant dolça.
An això disposats hem d'estar sempre
uns per altres els homes; mes nosaltres,
a qui els deus van posâ en aquesta illa
de tota aquesta mar dant-nos l'imperi

Donzella, Sra. Huguet

Fots. Manetes

i una traça tant gran en partir l'ona
com mai hagi tingut cap altre poble
per conduï als qui en mar han perdut l'esma.
Doncs ara aquest n'es un: jo per vosaltres
l'he acullit, l'he vestit, damunt ma taula
li he posat menjâ i beure, baix mon sostre
ha dormit abrigat, i s'hi refeia.
Mes ara, per tornar-lo a la nadiua
terra anyorada, poso en mar una alta
nau encara per l'ona mai batuda,
ben proveïda, i amb presents que a l'hoste
fassin memoria sempre a casa seva
de la hospitalitat que aquí rebia.

(A Ulisses.)

I ara, extranger, vulles encara un últim
present meu acceptar: aquesta espasa
d'aram de molt bon tremp, l'empunyadura
d'argent ben treballat, la veïna eburnia.
L'hagué mon avi en guerra quan de l'illa
se feu mestre, i d'ell anà a mon pare,
i d'aquest ane mi, i a fe puc dir-te
que'm fou sempre fidel: aixís t'ho sia.

(L'hi dona.)

ULISSES

Feacis, poble benefactor, i encara
tu, per damunt de tots, Rei que'ls governes
semblant a un deu pel seny i la bonesa:
aixís els immortals vos assegurin
el bé que posseiu i vos l'augmentin.
Aixís la mar eternament propicia
us sia, i l'amor regni en vostres cases,
i la dolça muller vos ho esdevinga
més cada jorn, i us dongui fills nombrosos,

drets i sans i ben fets, com jo en ma patria
 pregaré als deus, i els cremaré holocaustes
 en salut vostra pel gran bé que'm féreu
 i ensenyaré a mos fills a venerar-vos
 i a beneïr a través la mar vostr'illa.
 I aquesta espasa, última penyora
 de ton afecte, oh Rei! jo te l'accepto
 amb gran veneració (*La besa.*) i't faig fermança
 que mai lluna ni sol la veuran nua
 sinó per causa gran com ho faries
 tu mateix; i ni mai te puga doldre
 que te n'hagis després; fassin-la inútil
 una pau mai torbada en ton reialme
 i el ferm amor del teu i els altres pobles.

REINA

Oh, foraster! quan ta mullê, anyorívola,
 vegis venir vers tu extesa de braços,
 posa en ses mans eixa daurada copa
 en que has begut aquí pensant en ella
 i li diràs com ha sigut planyuda
 per aquesta també mare i esposa.

ULISSES

Reina, que d'immortal tens la presència
 amb la riquesa d'un gran cor de dòna,
 venturós seré jo si se t'assembla
 la que jo anyoro tant, quan la retrobi.
 Mes tu visques tants anys com jo voldria
 per ella, i que l'amor entorn te creixi
 i la pau en ton pit.

(*Mentres besa les mans a la Reina i abraça al Rei, apareix en la terrassa Nausica amb Daimó.*)

NAUSICA

Daimó, jo't deixo.
 També mon comiat vull dà an el hoste.

DAIMÓ

Princesa, no podreu, massa sou trèmula.
 Resteu aquí.

NAUSICA

Seré ferma i serena.
 Perquè ho vull.

REINA (*que la veu venir*)

Filla!

NAUSICA (*al Rei*)

Dèu llicencia, pare?

(*Assentiment del Rei.*) (*A Ulisses.*)

Hoste, salut en ton retorn! La patria
 felís te rebi; quan en ella sies
 en pau i amor, alguna volta pensa
 en aquesta donzella, prou ditxosa
 d'haver-te dat camí.

ULISSES

Princeseta...

(*Se li nua la veu. Besa amb devoció la vora del mantell de Nausica i se'n va precipitadament, girant el rostre. Tots el segueixen menys Nausica que resta en escena, immòbil, mirant fixament cap ont ell se'n va.*)

EN L'ESTRENA DE "NAUSICA"

(*Es dissabte de Gloria, a la una de la nit. I la gran ciutat formigueja encara. Cert que la nit, nit serena de lluna, convida a xics i grans passar-la en vetlla. El Crític i el Poeta vaguen pel llarg passeig il·luminat, conversant afablement. No molt lluny s'ouen unes caramelles.*)

El Poeta

Quina nit, quina nit! Després de la Setmana Santa, setmana de dolor, per fi ens ha arribat el Gran Dissabte.

El Crític

Això mateix pensava. Ara vinc, jo iós el cor, del Temple de la Paraula Viva.

El Poeta

La paraula viva temps hà que ha fugit del temple, amic. Jo prou la cerco arreu: en el poble, en el teatre i en els llibres. Avui he sortit de casa meva anhelós de sentir-la, però el desitg m'ha enganyat: els coros han perdut tota la puresa que en Clavé, el poeta popular, els va infondre un dia.

El Crític

El Romanticisme agonitza. Aquesta nit, en el Temple de la Paraula Viva, ha triomfat la paraula d'en Maragall amb la tragedia pòstuma *Nausica*.

El Poeta

Com!

El Crític

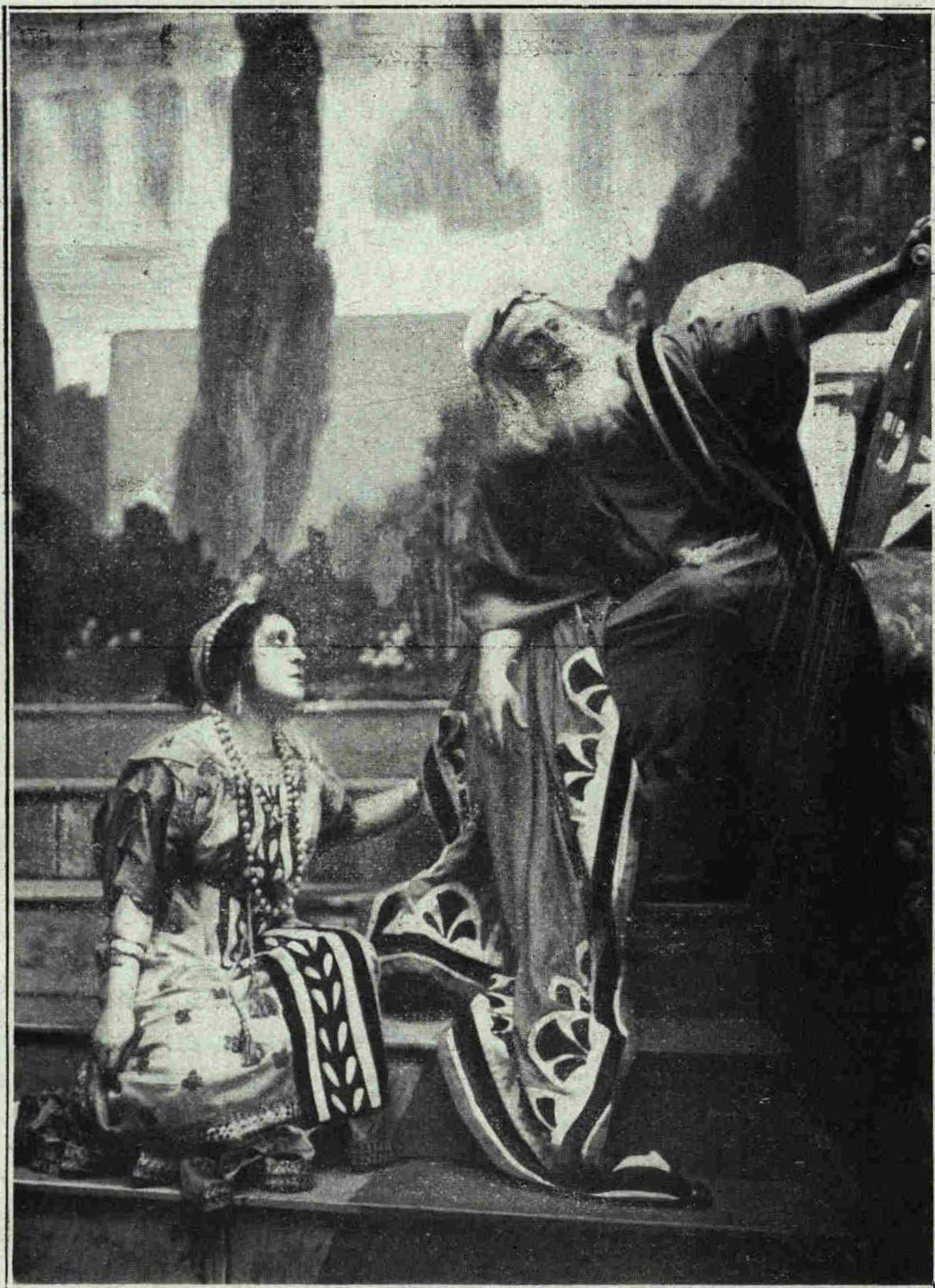
No us meravelleu. Inspirant-se en un passatge de l'*Odissea*, d'Homer, l'antiga epopeia, en versos transparents i fàcils, en va-i-vens tràgics a voltes, molt tendres quasi sempre, majestuosos en tota l'obra, en Maragall ha parlat al públic de Barcelona.

El Poeta

Però... i l'acció?

El Crític

Tothom pensa en l'acció! Recordeu totes les tragedies de l'antiga Grecia i di-

Escena final de « Nausica » : Sra. Baró i Sr. Capdevila

Fot. Baguñà i Cornet

gueu-me si no triomfen encara. L'acció, en *Nausica*, se desprèn dels mateixos versos. Amb això no vull dir que'ls personatges restin estàtics. Si el nostre públic fos educat, espiritualment, forçosament l'obra d'en Maragall hauria de plaure-li. Ell mateix, parlant del Teatre, digué: «El públic està massa atent a lo que passa; no demana refinaments al poeta, al músic, al pintor: vol que un artista, més fort i primitiu, dominant-los a tots, mogui infantilment les figures amb crits humans enmitg d'una escenografia toscament expressiva, en un ambient musical de passió sorollosa, i s'entrega a mercè del teatrista; mes el teatrista s'entrega també a mercè del públic: no a mercè de cada espectador ni del gust de

cada hu en poesia, música o plàstica, sinó del públic, de l'ànima de la massa que preval en tots ells, de *l'interès humana inferior* de massa humana.»

El Poeta

Teniu raó. Aquesta, tal volta, sigui la clau de la passatgera crisi del teatre català. D'un quant temps an aquesta banda s'ha vingut patint la malura de la tècnica en el teatre, es a dir: s'ha sacrificat l'ànima dels personatges al *métier*.

El Crític

De lo que se'n dedueix que com més ànima batega en la producció teatral, té menys acció. En Maragall, doncs, es un retorn a la simplicitat. En Xenius ha dit que'l nostre teatre hauria de ser un teatre estàtic, d'un ritme alhora ora-

tori i estatuari, ont la paraula tingués el valor principal, al revers d'ara, que es l'acció que té aquest valor.

El Poeta

Es a dir, tornant al temps antic, encara que no més fos per reacció.

El Crític

No altra cosa. Emperò, pera realitzar el miracle, cal que se sia un poeta per excel·lència, pera que encomani l'ànima moderna en tota l'obra.

El Poeta

Aixís se pot ben repetir que en Maragall ha triomfat novament?

El Crític

En Maragall ha triomfat sempre: tant en vida com en mort... Després de la Setmana Santa, setmana de dolor, per fi, ha triomfat el Dissabte de Gloria. *(Pausa.)*

El Poeta

Els *coros* s'han anat allunyant i llurs cants s'han fos...

El Crític

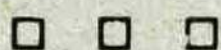
El Classicisme els ha mort. Mireu: no

veieu en l'indret de la Plaça de Catalunya una immensa resplendor? Hi han aixecat el Temple de la Paraula Viva.

(La nit va escorrent-se suaument. Nit d'Abril, nit de lluna clara. El Poeta i el Crític s'han perdut en la penombra del llarg passeig il·luminat. Se senten imperceptiblement uns cants que van acostant-se...)

JOAN MALAGARRIGA

Abril, 1912

UN RECORD D'EN MARAGALL

fou allà en el rialler poble que jeu reposant, admirat del blau Mediterrani, — el nostre mar — que ve a besar-lo, ont el mestre ens parlava de la seva obra i del retornament a les fonts de pagania i classicisme. Allà en casa d'ell ont ens va rebre amb el seu somris franc, amb els seus ulls de foc, que acaronaven al brindar hostatge, tal com un antic patriarca bíblic a l'acullir els caminants, laços del sol del desert, assedegats de la cremor dels sorrals immensos.

Un dilecte amic, noble helenista, i jo anavem a veure-l. El mestre va allargar-nos les seves mans i ens condugué a través d'un jardí fins a la seva cambra de treball. Era un petit pavelló, ont hi havia una taula rodona i un divà, ont vàrem asseure'ns.

Parlàrem de moltes coses. Ell, que era tot amor pels joves, ens escoltava, i després ens oferí la lectura d'uns versos inédits. Un parlava de la cascata, — la regina que desfeia els seus joiells — l'altre, solemni, ens deia del Divendres Sant i les seves divines esgarrifances. Hi havia en la seva veu una tremolor al llegir, i per les finestres badades sobre'l mar vèiem també el tremolar de les ones i llur miroteig, com si fossin commoses de les paraules del poeta.

I parlàrem del mar. I nostre dir trèmol

i vergonyós no gosava a fer-ne la suprema lloança, i ell va dir-la, amb mots senzills com els d'un infant, amb imatges ignocentes, que tenien tot el valor de la paraula definitiva, absoluta, de la paraula eterna.

I parlant del mar, per la seva evocació, parlàrem dels grecs. Parlàrem de tota aquella gran ànima que encara avui, malgrat perniciosos influències vingudes de races estrangeres, vibra en nosaltres amb el batre de nostre cor, amb la visió de nostra patria catalana, coberta de la vinya i de l'olivera de pau que, al passar del vent, ens beneeix les terres amb ses branques somogudes.

I deia el mestre: Jo l'aimo aquest poble perquè som nosaltres, perquè tot lo que d'ells tenim es la força de les coses vives, de lo que sentim encar que'ns pesi, perquè nosaltres som un poble jove, un poble infant, destinat a la vida, a la que hi té un dret ineludible, una obligació, que'ls grans morts ens dicten, ens exigeixen, pera mostrar que la vida triomfa de la vida i la mort no es més que un renovament, un repòs en el camí, que dona noves forces pera seguir endavant, en cerca d'horitzons més extesos, de terres més fruitoses, d'espessors més florides i embaumades.

I per això ell els aimava els grecs, aquell poble diminut i viril que sapigué imposar-se, amb la força del seu viure intens, a totes les civilitzacions antigues que amb llur immensitat no pogueren ofegar-lo, perquè la seva ànima encara avui plana sobre nos-

altres amb tota la força dels seus homes, amb tot l'odor dels llorers triomfals i els tarongers florits, amb tota la potència dionisiaca de les nostres vinyes extenent-se fecondes sota'l sol — *el deu que du la lira d'or i canta* — el gran deu de Delfos, tot saviesa, tot harmonia, que sab encara conduir-nos pels camins de llum, portant en els llavis un pean gloriós i en les mans unes branques florides; en el cor una flama sagrada, tots els desitjos de conquerir i fer nostra aquesta vida, ont hi tenim aquest cel — *que es el repòs de la mirada*.

*
* *

Potser, abandonant-me a la divagació, m'he allunyat del propòsit que tenia a l'escriure de parlar de la *Nausica* del mestre; però no cal fer-ho quan altres veus de més valor que la que us parla sabran dir-vos-en la suprema lloança.

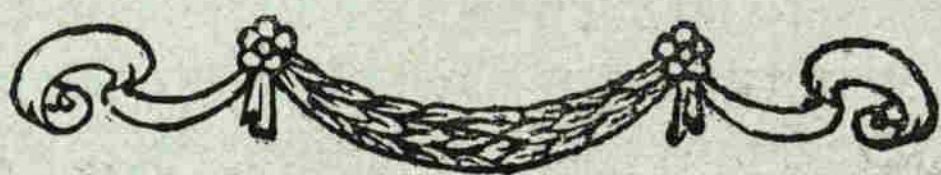
A què contar lo que ell deia de la dolça princesa, de l'hèroe i del rei acullidor? A què dir la magnificència d'aquella visió com ell la contava, si avui, per miracle de realització, se us ha fet patenta a vostres ulls? Més que parlar del poeta, cal anar a oïr-lo. Mes precisa anar-hi com a les sagrades festes, sense brill impur en les mirades, sense gestes agressius en les mans, amb els llavis purificats de paraules santes, en estat de gràcia.

I llavors, al trobar-nos davant de l'obra del mestre, que canta amb tota l'intensitat dels vells poetes helènics i sab posar sobre'l dir sonor de les grans gestes heroiques tota la gràcia d'una donzella adolescenta, no dubteu pas; car tots dintre del cor com aquell rei, remerciant a Hermes, vessareu la libació, car vos trobareu amb la meravella del poeta que fa la vida il·luminosa, i al trobar-la recordareu lo que ell diu:

Per Hermes, el patró dels bons encontres!

8 Abril, 1912

AMBROSI CARRIÓN

IMPRESSIÓ

ERA sobre una suau ondulació de jardí ciutadà ont, ombrejada romànticament per uns sàlzers plorangers, s'aixecava l'elegant columna jònica que aguantava el bust del gran poeta grec. El front d'il·luminat, cobricelat per uns rinxos desordenats, que la cinta de l'immortalitat lligava, s'obria esplèndid sobre aquells ulls apagats, que, com eternament girats endintre, vers una visió magnífica, ocultaven a la vista dels profans els pregons misteris de l'inspiració. La nota blanca del marbre armonitzava delicadament amb el verd tendre del garó i la blavor serena del cel, i el trasbals de la gran ciutat, esmortuït per la distancia, feia com un acompanyament en baix al cant d'un rossinyol... Una institutriu anglesa tenia cura de dos infants, rossos com un fil d'or, que jugaven perseguint-se per aquells recons abscondits de bosc artificial, mentres sobre un bloc de fines cartolines dibuixava amb llapiç i sanguina. Un capellà passejava lentament pels voltans del llac, llegint les Hores, mentres per la gran avinguda dels marroniers entrenaven pel *hossing* una euga de curses... I jo, estirat en l'herba frescal als peus de l'humil monument, llegia a Homer... Pasaven davant ma imaginació, en versos heroics, totes aquelles divines aventures del Rey d'Itaca en sos viatges extraordinaries fins tornar a sa patria i reconquerir la corona que li havien usurpat després del memorable setge de Troia. En aquell marc de naturalesa bellament escarnida en el centre d'una gran capital del món s'hi enquadraven, un xic esquifides, les grans figures dels deus i els hèroes que prenien part important en aquella epopeia; però jo, vibrant al uníson amb aquell poeta - geni, a través de trenta segles, gaudia del suprem plaer de l'emoció... I en veu alta repetia els versos... Telèmac, Nestor, Menelau, Elena, Nausica, Polijeme, Agamemnon, Enmea, Penèlope, Emiclea, tots, al voltant d'Ulises, anaven teixint els cants

que jo amb entusiasme resseguia de un a un sense fatiga...

L'encís s'havia trencat; marxava jo al meu destí. En mitg de l'immensa plaça amarada de sol s'aixecava, superb, el gran monument al soldat... Tota una muntanya de trofeus militars, fosos en bronze de canons arrebaçats als enemics, servia de basament a la majestuosa piràmide, tota voltada de relleus en marbre, ont, en forma més o menys esgarrifosa, se perpetuava la memoria de sagnants combats. Al cim una Fama alada sonava la trompa d'or de l'immortalitat, mentres amb la mà dreta coronava amb el llorer gloriós el front del conqueridor. Fou un home dominador, qui, amb la violència de son valor, havia uniformat les taques del mapa d'Europa, modificant en favor de sa patria totes les

línies de fronteres, i que amb un gest de sa destra, empunyant l'espasa victoriosa, havia arrossegat a la mort milers i milers d'homes... A l'ombra de la gran mole festejaven els soldats i les mainaderes, i el poble, tranquilament, sense preocupar-se de l'Historia, feia xistos prenent peu dels *ninots* que ornaven la columnata. Desde que aquell *immortal morí* fins avui, havien ja canviat cinquanta vegades les delimitacions nacionals, i d'ell sols ne restava la memoria de les grans matances...

I jo pensava que té molta més força la paraula que'ls exèrcits; que ilumina més un llampec d'inspiració que la teia guerrera del conqueridor; que val sempre més pera la patria un poeta que cent mil soldats...

CARLES DE FORTUNY

NOTICIES

ENS complavem en fer públic el nostre reconeixement més sincer a tots aquells que han contribuït generosament i amb entusiasme a que'l present número d'EL TEATRE CATALÀ sigui veritablement *extraordinari* i digne de la gloriosa memoria de l'altíssim poeta Joan Maragall.

Rebin tots mercès i en especial el senyor Marquès d'Alfarràs, perfecte cavaller, que ha tingut amb nosaltres atencions que son d'agrair, cedint-nos fotografies alusives a la representació d'*Ifigenia al Laberinte* i donant-nos tota mena de facilitats pera'l compliment del nostre comès.

MALGRAT els nostres desitjos, ens veiem privats de publicar el retrat de l'eminent escenògraf l'Oleguer Junyent per haver arribat a nostres mans quan ja estava compaginat el número i a punt d'entrar en màquina. Sentim que per aquesta part quedi incompleta l'informació de l'estrena de *Nausica*, però per lo que respecta a l'amic i a l'artista, procurarem complir-hi degudament quan se presenti ocasió propícia, que no dubtem serà aviat.

AHIR dissabte devia estrenar-se al Teatre de Catalunya, per la companyia del Sindicat d'autors dramàtics catalans, *La forastera*, del distingit escriptor i dibuixant Pau Parellada, més conegut amb el pseudònim de «Melitón González». En el vinent número'n parlarem.

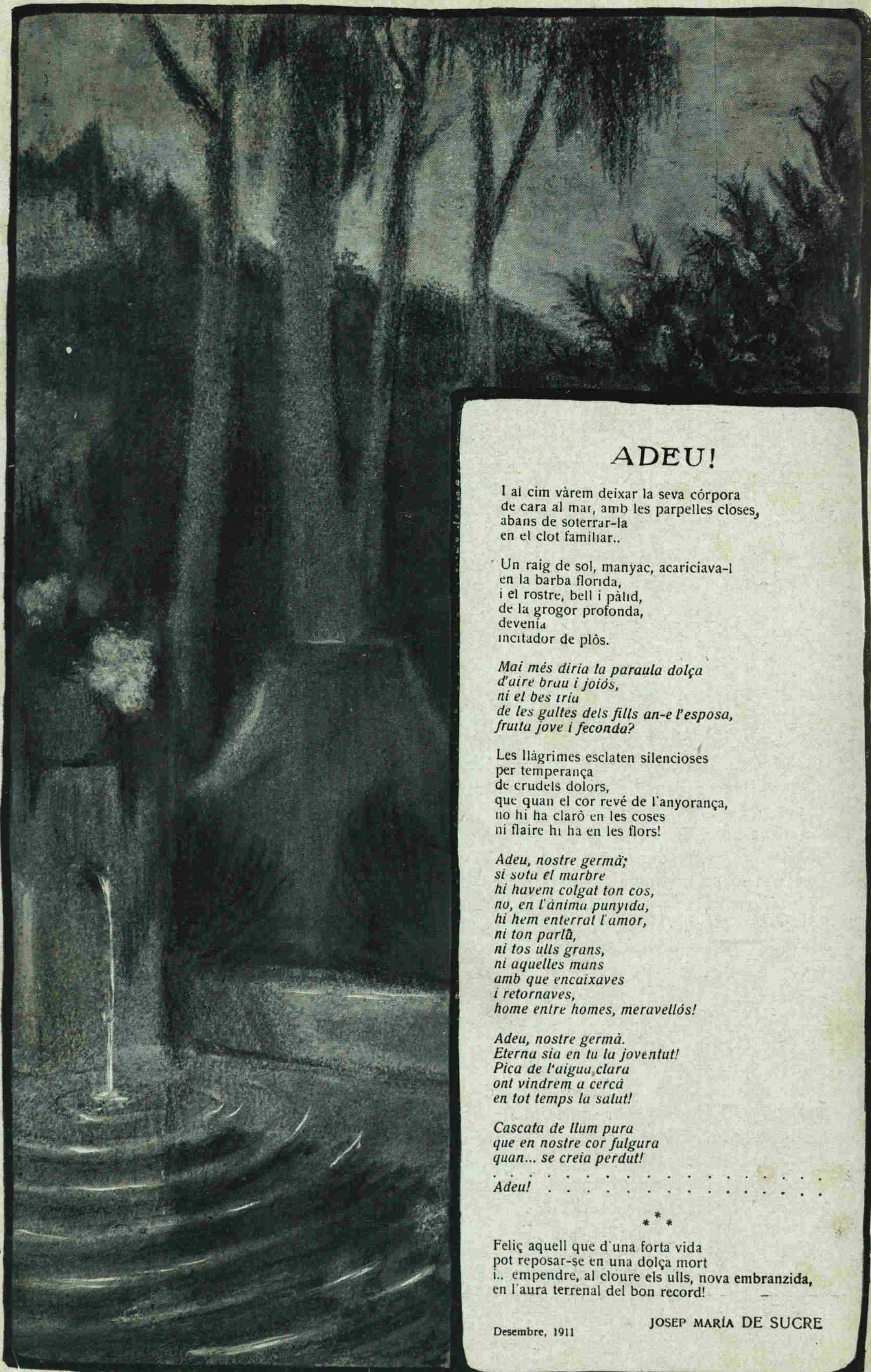
EL nostre col·laborador i amic estimadíssim l'Ambrós Carrión estrenarà en el Teatre Principal, probablement el dia 20 d'aquest mes, una tragedia en un acte, *El Fill de Crist*, de la qual ne tenim excelents referencies.

DESPRÉS de set números apareguts de la nostra Revista ens havem convençut de que no convenia ni a nosaltres ni als nostres favoreixedors que EL TEATRE CATALÀ sortís els dijous com fins ara s'havia anunciat.

Efectivament, donada l'extensa informació literària i gràfica que'l nostre periòdic publica del moviment teatral, i coincidint la major part d'estrenes i representacions en els dies que precisament acaba de llançar-se el número a la venda, fa que rebem tard les ressenyes i que's retrassi la sortida, lo que es un manifest perjudici pera nosaltres i una explicable contrarietat pera'ls caríssims amics que'ns llegeixen.

Així, a començar des de la vinent setmana, EL TEATRE CATALÀ apareixerà els *dissabtes*, esperant que aquesta decisió serà del gust de tots.

EL caràcter especial d'aquest número ens impedeix publicar les acostumades informacions setmanals. Aquesta interrupció ens permetrà vestir, des de'l número pròxim, amb noves gales les seccions de la nostra Revista. El favor constant del públic bé es digne de recompenses.

ADEU!

I al cim vàrem deixar la seva còrpora
de cara al mar, amb les parpelles closes,
abans de soterrar-la
en el clot familiar..

Un raig de sol, manyac, acariciava-l
en la barba florida,
i el rostre, bell i pàlid,
de la gregor profunda,
devenia
incitador de plòs.

*Mai més diria la paraula dolça
d'aire brau i joïós,
ni el bes triu
de les gultes dels fills an-e l'esposa,
fruita jove i feconda?*

Les llàgrimes esclaten silencioses
per temperança
de crudels dolors,
que quan el cor revé de l'anyorança,
no hi ha clarò en les coses
ni flaire hi ha en les flors!

*Adeu, nostre germà;
si sota el marbre
hi havem colgat ton cos,
no, en l'ànima punyida,
hi hem enterrat l'amor,
ni ton parlà,
ni tos ulls grans,
ni aquelles mans
amb que encaixaves
i retornaves,
home entre homes, meravellós!*

*Adeu, nostre germà.
Eterna sia en tu la joventut!
Pica de l'aigua clara
ont vindrem a cercà
en tot temps la salut!*

*Cascata de llum pura
que en nostre cor fulgura
quan... se creia perdut!*

Adeu!

* * *

Feliç aquell que d'una forta vida
pot reposar-se en una dolça mort
i.. empendre, al cloure els ulls, nova embranzida,
en l'aura terrenal del bon record!

Desembre, 1911

JOSEP MARIA DE SUCRE

EL TEATRE CATALÀ

REVISTA SETMANAL ILUSTRADA

EXTENSA INFORMACIÓ GRÀFICA I LITERÀRIA
DE L'ACTUALITAT TEATRAL CATALANA

20 pàgines de text : 32 pàgines de folletí

SURT ELS DIJOUS

Preu de subscripció: 3 PESSETES TRIMESTRE

Número solt: 20 CENTIMS

==== Els subscriptors rebran les obres enquadernades
i els números extraordinaris que's publiquin, sense augment de preu

Redacció i Administració:

PLAÇA DEL BEAT ORIOL, 6; BARCELONA

MOBLES

P. REIG I FILL

PASSEIG DE GRACIA, 27

: TALLERS: UNIVERSITAT, 21 :
I ARGÜELLES (DIAGONAL), 512 BIS

BARCELONA

: Modes de
J. Martell
i **M. Grau**

Bruc, 56, 2.ⁿ, 2.^a

: Barcelona :

Papers pintats
.: pera habitacions .:

: GLACIER :
pera cristalls

i decoracions
: de vidres :

E. Bertràn

: Cardenal
Casañas, 11

Barcelona

Marguerida Sanxo

Modista

Carrer Nou de la Rambla, 18, 2.ⁿ